

با مخاطب‌های آشنا

مصاحبه با دکتر خیرالله غلامی

مقدمه

آقای دکتر غلامی که ریاست گروه داروسازی بالینی دانشکده داروسازی را به عهده دارند، علاوه بر سرپرستی فعلی مجموعه داروخانه‌های دانشکده داروسازی، یک دوره یک‌ساله نیز سرپرست این مجموعه بودند که به دلیل فرصت مطالعاتی، مسؤولیت را واگذار کردند. در واقع، در این دوره آقای دکتر خویی برای بار دوم سرپرستی داروخانه‌های دانشکده داروسازی را تقبل کردند و آقای دکتر عباس شفیعی ریاست وقت دانشکده داروسازی حکم سرپرستی آقای دکتر خویی را صادر کردند. آقای دکتر غلامی در مراجعت از فرصت مطالعاتی با دستور ریاست وقت دانشگاه علوم پزشکی تهران و حکم آقای دکتر شفیعی رئیس دانشکده داروسازی مجدداً به عنوان سرپرست داروخانه‌های دانشکده داروسازی انتخاب و مسؤولیتشان کماکان ادامه دارد. البته، ناگفته پیدا است که در حال حاضر گستردگی کار داروخانه‌های دانشکده داروسازی با گذشته قابل مقایسه نبوده و کار این مجموعه به مراتب فراگیرتر از گذشته می‌باشد. به منظور آشنایی با دیدگاه‌های آقای دکتر غلامی و فعالیت‌های ایشان در این مجموعه، مصاحبه ایشان را از مجموعه‌ای به نام «آشنایی با تاریخچه و فعالیت‌های داروخانه‌ها و مراکز دارویی دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران» که به سفارش داروخانه‌های دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران و توسط شرکت «تصویرساز کاوش» به صورت تصویری تهیه شده، انتخاب، و با هم مرور می‌کنیم:

دانشگاه علوم پزشکی تهران مشغول بوده‌ام و الان هم در درجه استادی مشغول به کار در دانشگاه علوم پزشکی تهران هستم.

در حال حاضر مسؤولیت اصلی من، تدریس به دانشجویان است ولی از مسؤولیت‌های اجرایی که در حال حاضر دارم سرپرستی داروخانه‌های دانشکده داروسازی است و البته، داروخانه‌های بیمارستانی دانشگاه که یک مسأله جداگانه است. من سال ۱۳۷۵ به عنوان مدیر داروخانه ایثار وارد مجموعه داروخانه‌های دانشکده داروسازی شدم. سال ۷۸ براساس دستور رییس وقت دانشگاه، آقای دکتر ظفرقندی، سرپرستی داروخانه‌های دانشکده داروسازی، به عهده من گذاشته شد. تاریخ دقیقش ششم تیرماه سال ۱۳۷۸ بود. تا اول بهمن سال ۱۳۷۹ این مسؤولیت را داشتم. بعد برای انجام فرصت مطالعاتی، یک مدت کوتاهی مجدداً عازم آمریکا شدم. در آن موقع مسؤولیت را به آقای دکتر خویی واگذار کردم یا به عبارتی، دانشگاه واگذار کرد. مجدداً در دی ماه سال ۱۳۸۴ براساس دستور آقای دکتر لاریجانی، این مسؤولیت دوباره برعهده بنده گذاشته شد و تاکنون این مسؤولیت را عهده‌دار هستم.

داروخانه‌های دانشکده داروسازی، براساس ضرورتی که برای تعلیم و تربیت دانشجویان داروسازی در عرصه خدمات وجود داشت، به وجود آمده و آقای دکتر حسن فرسام این ایده را داشتند و این داروخانه‌ها را به وجود آوردند. از سال ۱۳۵۹ و سال ۱۳۶۰ به بعد، این داروخانه‌ها مداوم در حال ارائه خدمت به مردم بودند. در سال‌های اولیه که مصادف شد با سال‌های جنگ تحمیلی عراق علیه

← لطفاً خودتان را معرفی بفرمایید و سوابقتان را در داروخانه‌های دانشکده داروسازی شرح دهید.

من خیرالله غلامی هستم. متولد تهران. سال ۱۳۳۸. کودکی را در محله‌ای به اسم ابوحنسین در منطقه تهران نو گذراندم. در مقطع ابتدایی مدرسه‌ای بود به اسم دبستان احمد بیرشک که ۶ سال اول ابتدایی، آن‌جا تحصیل کردم. کلاس هفتم، هشتم و نهم را در دبیرستانی به اسم امیر معزی، در میدان امام حسین که آن موقع به میدان فوزیه مشهور بود، گذراندم. کلاس دهم، یازدهم و دوازدهم را در دبیرستانی به اسم خرداد، باز هم در میدان امام حسین، گذراندم و بعد از تحصیلات متوسطه چون یک مقدار زودتر فارغ‌التحصیل شده بودم، حدود یک سال - یک سال و نیم تا سربازی وقت داشتم، با پدرم کار می‌کردم. منتهی این دوره مصادف شد با انقلاب سال ۱۳۵۷ و با برنامه‌هایی که به وجود آمد، من در دی ماه سال ۱۳۵۷ برای تحصیلات دانشگاهی‌ام عازم آمریکا شدم. تقریباً ۱۰ سال به عنوان دانشجو در آمریکا تحصیل کردم. لیسانس داروسازی، فوق لیسانس شیمی دارویی و دکتری تخصصی داروسازی بالینی گرفتم. به ترتیب سال ۱۹۸۴ سال ۱۹۸۷ و سال ۱۹۸۹. سال ۱۹۸۹ با دعوت یکی از دانشگاه‌ها به اسم دانشگاه ایالتی داکوتای جنوبی به عنوان هیئت علمی و استادیار دانشکده داروسازی وارد آن دانشکده شدم و مدت ۲ سال به عنوان استاد دانشکده در آمریکا تدریس می‌کردم. سال ۱۹۹۱ که می‌شود سال ۱۳۷۰، در خرداد ماه برای همیشه به ایران برگشتم و ۵ آبان سال ۱۳۷۰ به عنوان هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران استخدام شدم. از آن موقع هم در

ایران، این خدمات پررنگ‌تر شد و داروخانه‌های دانشکده داروسازی، برای تهیه دارو واقعاً امید مردم بودند. این ادامه داشت و تا سال‌های اخیر سهم عمده‌ای از تامین و توزیع دارو را در اختیار داشتند. در سال‌های اخیر تغییراتی براساس کوریکولوم وزارت بهداشت در آموزش داروسازی، ایجاد شد که وظایف آموزش پژوهشی این داروخانه‌ها پررنگ‌تر شدند و از نظر خدماتی هم وارد عرصه‌هایی شدند که قبلاً این عرصه‌ها کمرنگ‌تر بود یا واردشان نشده بودند.

در حال حاضر، داروخانه‌های دانشکده داروسازی علاوه بر ساختمان‌هایی که به عنوان داروخانه داشتند، ساختمان دیگری ابتیاع کرده‌اند که کارهای آموزشی و پژوهشی در آن انجام گیرد (یک ساختمان هفت طبقه). از جمله در آن مرکز اطلاع‌رسانی دارویی مستقر است و به مردم خدمات می‌دهد. مردم می‌توانند با تلفن از این سیستم اطلاعات دارویی که لازم دارند، بگیرند. در بسیاری از مواقع مردم مشکلاتی دارند که شاید به نظر ما خیلی جزئی برسد ولی در هر حال، به عنوان یک مشکل است برای مردم که اگر این مراکز در اختیارشان نباشد، مجبورند به مراکز درمانی، به مطب‌ها، به حلقه درمان مراجعه کنند. خیلی وقت‌ها ما فقط با جوابی بسیار کوتاه، جوابی که چند دقیقه بیشتر وقت ما و بیمار را نمی‌گیرد، مشکلی را حل می‌کنیم و ما با این اطلاع‌رسانی، ترافیک حلقه درمان را کم می‌کنیم. در ضمن، این مرکز عرصه آموزشی بسیار خوبی برای دانشجویهای عمومی و دانشجویهای تخصصی داروسازی بالینی می‌باشد. مرکز اطلاع‌رسانی دارویی در حال حاضر بیش

از ۵۴۰۰ تلفن را در ماه جوابگو است و تعداد بیشتری هستند که ما نمی‌توانیم جوابگو باشیم. ما ۳۰ خط تلفن داریم ولی تعداد افراد پاسخگویی که آن‌جا داریم، ۶-۵ نفر بیشتر نیستند. یکی به دلیل محدودیت فضا و یکی هم به دلیل محدودیت افرادی که می‌توانند این خدمت را ارائه بدهند. چیزی حدود ۱۰ درصد از تلفن‌های تخصصی هستند یعنی پزشک‌ها و داروسازها و کسانی که در حلقه درمان هستند به ما زنگ می‌زنند و اطلاعات می‌خواهند. این‌ها خیلی وقت بیشتری می‌گیرند چون سؤال‌های عمیق‌تری دارند و پاسخگویی سخت‌تر است.

علاوه بر مرکز اطلاع‌رسانی ما در همان ساختمان یک آزمایشگاه کسب مهارت‌ها ایجاد کردیم که در اصطلاح اسکیل لب (Skill Lab) نامیده می‌شود. این آزمایشگاه مثل یک داروخانه واقعی است فقط مراجعه‌کننده ندارد. دانشجویان در این داروخانه بدون حضور بیمار، بدون این‌که فشار و استرس زیادی تحمل کنند، نسخ را می‌پیچند، قیمت‌زنی می‌کنند، همه کارهایی که در یک داروخانه عادی ممکن است انجام دهند، این مهارت‌ها را کسب می‌کنند. علاوه بر مهارت در نسخه‌پیچی و نسخه‌خوانی و مسایل علمی‌ای که در نسخه هست و باید بدانند، مهارت‌های دیگری مثل تزریقات را با مانکن‌هایی که در این آزمایشگاه وجود دارد یاد می‌گیرند. این از مهارت‌های دیگری است که تدریس می‌شود. در اسکیل لب فرآورده‌هایی را فراهم آوردیم که داروسازها باید آشنا باشند مثل محصولات آرایشی و بهداشتی که در کشور می‌تواند وجود داشته باشد. قبلاً این آموزش‌ها داده نمی‌شد

بوده‌ام. باید از نحوه کارکردشان و از دلسوزی‌هاشان تشکر کنم.

◀ **آقای دکتر پیرامون نحوه تأمین داروی داروخانه‌ها و چرخه تأمین، انتقال و نگهداری دارو، توضیح می‌دهید:**

داروخانه‌های دانشکده داروسازی همیشه در نحوه تأمین و نگهداری دارو و ارایه خدمات واقعاً پیشرو بوده و امروز داروخانه‌های دانشکده داروسازی یکی از بهترین انبارهای دارویی کشور را دارد. چه از نظر دما و رطوبت انبارها و چه از نظر چرخه به اصطلاح زنجیره سردمان. ما حتی نحوه تحویل شرکت‌ها را کنترل می‌کنیم. وقتی دارو را می‌آورند اگر ببینیم با وسایل مجهز نیاوردند، دارو را تحویل نمی‌گیریم، چون مسؤولیت ما فقط از آن جایی که دارو تحویل ما می‌شود تا جایی که تحویل بیمار بدهیم نیست، ما احساس می‌کنیم که مسؤول کل چرخه دارو هستیم و اگر احساس کنیم جایی این داروها در معرض عواملی بودند که باعث شده این دارو به هر نحوی صدمه‌ای ببیند از تحویل گرفتن دارو خودداری می‌کنیم. خیلی وقت‌ها شده است که کتباً به وزارت بهداشت و یا شرکت مربوط اعلام می‌کنیم که آن چرخه‌ها اصلاح بشوند و به جاهای دیگر همان داروها تحویل داده نشود.

◀ **آیا برای موجودی انبارها و کنترل نرم‌افزاری آن هم برنامه خاصی داشتید؟**

در رابطه با کنترل موجودی‌هایمان ما روش‌هایی داریم که کمبود داروها را قبل از این که اتفاق بیفتد به انواع مختلف و با ابزارهای مختلف می‌توانیم

و داروسازان در داروخانه خودشان مجبور بودند به صورت موردی یاد بگیرند در حالی که این‌جا به صورت کلاسیک برایشان تدریس می‌شود.

در آن ساختمان مرکز دیگری هست به اسم مرکز تحقیقات مصرف منطقی داروها که از سال ۱۳۹۰ شروع به فعالیت کرده و در حقیقت مرکز پژوهش‌های داروخانه‌های دانشکده داروسازی می‌باشد. این مرکز فعالیت قابل توجهی را در حال حاضر انجام می‌دهد. کارگاه‌های علمی که برگزار می‌کند و برگزار خواهد کرد، موضوعاتی که حول آن‌ها کار می‌کنند و مقالاتی که در دست دارند انشاءالله ثمراتش را در چند سال آینده سیستم درمان به وضوح احساس خواهد کرد. چون بیش از ۱۶-۱۵ ماه از شروع به کارش نمی‌گذرد هنوز این اثرات برای جامعه محسوس نیست.

◀ **آقای دکتر شما به عنوان سرپرست داروخانه‌های دانشکده داروسازی شرایط کاری کارکنان این مجموعه را چطور می‌بینید؟**

واقعاً اگر بگوییم کارکنان از جان خودشان مایه می‌گذارند، اغراق نکردیم. بعضی وقت‌ها ۱۵-۱۴ ساعت به طور مداوم سرپا هستند. ۶-۵ روز هفته به این صورت است. فشار زیادی را تحمل می‌کنند. درست است که در مقابل کارشان وجهی دریافت می‌کنند، ولی نحوه کارکردشان باید با ارگان‌ها و سازمان‌های دیگر مقایسه شود. بسیاری از مواقع کارکنان داروخانه‌های دانشکده داروسازی، مجبور هستند جهت ارایه خدمت به مردم مداوم سرپا باشند و من واقعاً باید تشکر کنم از این کارکنان که چند سالی هم هست که من با ایشان مأنوس

ردیابی کنیم. وقتی ردیابی می‌کنیم، اولاً گزارشش را به وزارت بهداشت می‌دهیم. ثانیاً، سعی می‌کنیم که این داروها را به صورت قطره‌ای در کشور جاری کنیم که اگر محموله‌ای هست که مدتی طول خواهد کشید تا برسد، یا کارخانه‌ای دچار مشکلی در تولید شده، حداقل مملکت دچار کمبود مطلق آن دارو و یا نبود مطلق آن دارو نشود. در حقیقت داروخانه‌های دانشکده داروسازی یک‌جور سوپاپ اطمینان در توزیع دارو در تهران و بسیاری از اوقات در کشور هستند.

ما در انبار مرکزی نرم‌افزاری داریم که موجودی انبارهای ما را و این که چه مقدار دیگر تأمین بشود و چه مقدار باید از جاهای مختلف ابتیاع بشود را به ما می‌گوید، ولی نرم‌افزار به تنهایی نمی‌تواند این کار را برای شما بکند و بیشتر تجربه کارکنان و آن حسی که از بازار دارویی و از خبرهایی که از سیستم می‌رسد، تعیین‌کننده هستند.

◀ آقای دکتر داروخانه‌ها در زمان جنگ به دلیل کمبودها نقش خاصی داشتند، الان شما نقش داروخانه‌ها را در ارتباط با توزیع دارو چه می‌بینید؟ چه ویژگی‌هایی این داروخانه‌ها دارند که مردم علاقه‌مندند به این‌جا مراجعه کنند؟ منهای بحث آموزشی از جهت توزیع دارو آیا شما نقش و جایگاهی برای این داروخانه‌ها می‌بینید؟

ببینید جایگاه این داروخانه در سی و دو سال گذشته در توزیع، برای همه روشن شده و من فکر می‌کنم با روندی که در مملکت ما وجود داشته، در بعضی از عوامل، این داروخانه‌ها بی‌بدیل بوده‌اند. من شاید ۱۵-۱۰ سال آینده هم تازه اگر مشکلات

بزرگ هم برای ما به وجود نیاید، نقش آن‌ها را بی‌بدیل می‌دانم. به خاطر این که همین امروز هم دچار کمبود دارویی هستیم که این داروخانه‌ها در برطرف کردن یا در تعدیل کردنش نقش دارند و در حال حاضر، هم نمی‌توانیم فکر کنیم که بدون این داروخانه‌ها سیستم توزیع ما دچار مشکلات بزرگی نخواهد شد ولی این که آیا این داروخانه‌ها باید همیشه وجود داشته باشند یا نه سؤال است که بستگی دارد به این که آیا ما می‌خواهیم استراتژی و شاکله تهیه و توزیع دارویی را در کشور عوض کنیم. اگر بخواهیم عوض کنیم، آن موقع باید این جایگاه را بازنگری کنیم. اگر نه، نخواهیم عوض کنیم و به همان صورتی که امروزه هست ادامه دهیم، این داروخانه‌ها بی‌بدیل هستند و جایگاه‌شان را خواهند داشت. در ۳۲ سال گذشته نشان داده شده که بدون این داروخانه‌ها در موقعیت‌هایی که کمبود دارو هست، مردم نمی‌دانند به کجا مراجعه کنند. ما داروخانه‌های دولتی دیگری هم داریم مثل هلال‌احمر و ۲۲ بهمن. آن‌ها هم سرویس‌هایی می‌دهند که بسیار خوب هستند ولی حتی آن‌ها هم نتوانستند جایگزین این داروخانه‌ها بشوند و نخواهند شد.

◀ منهای این بحث استراتژیک، آیا می‌توان نقش یک الگو در نحوه ارائه خدمات دارو برای داروخانه‌های دانشکده داروسازی دانشگاه تهران در نظر گرفت؟

بله، در نحوه ارائه خدمات همین الان هم الگو هستند. شما مراجعه بکنید به داروخانه‌های سطح شهر و به این داروخانه‌ها. امکان ندارد داروخانه‌های

خدماتی است و هم یک بنیاد اقتصادی و در ۲-۳۱ سال گذشته، مدیران این مجموعه اکثراً بالای ۵۶ سال یا ۷ سال مدیر بوده‌اند در حالی که در ایران معدل مدت مدیریت، چیزی حدود ۲ سال تا ۳ سال بیشتر نیست.

علاوه بر ثبات مدیریتی، رفاقتی که بین اعضا بوده، به خصوص سرپرست‌های داروخانه‌های دانشکده داروسازی قابل توجه است. هنوز در جلساتی تقریباً همه سرپرست‌هایی که در این مجموعه کار کردند، دور هم می‌نشینند و صحبت می‌کنند. من هنوز هم به سرپرست‌های قدیمی زنگ می‌زنم. سؤال می‌کنم که مسایل مختلف را چه‌طور حل کردند تا ما هم بتوانیم از آن در حل مسایل امروزمان استفاده کنیم.

سرپرستان و مدیران سابق همواره برای مؤسسه خیرخواهی داشته‌اند. همیشه از پشت صحنه دلسوزی داشته‌اند و کمک‌هایی می‌کنند. آقای دکتر نقدی که الان در داروپخش هستند، اگر کمبود دارویی داشته باشیم سعی می‌کنند اول کمبود ما را جبران کنند، نه به خاطر رفاقتمان، می‌داند که وقتی دارویی کم است و به این داروخانه‌ها تزریق می‌شود، به دست مردم می‌رسد. مشکلات مردم را رفع می‌کند. ایشان خودش عرق دارد به این سیستم. این سیستم را خودش ساخته و می‌داند چه‌طور است. آقای دکتر سیامک‌نژاد الان در پخش هستند، اگر ما مشکلی داشته باشیم، اول به ما کمک می‌کنند. آقای دکتر خویی هم در کارخانه هستند. اگر مشکلی داشته باشیم کمک می‌کنند. فارغ از این که خودشان الان در مسند کار نیستند، خودشان الان سرپرست نیستند، هر جا

دانشکده داروسازی بدون وجود دکتر داروساز و یا مسؤول فنی خدمتی ارایه نکنند. در ۳۲ سال گذشته این طور بوده است. همیشه داروسازهای ما در خط مقدم نشسته‌اند. یعنی کسی که دارو به دست شما می‌دهد داروساز است. کسانی که پشت داروخانه یا پشت سر خط مقدم کار می‌کنند نسخه‌پیچ‌ها و کسان دیگری که کمک می‌کنند، در نحوه ارایه داروها و خدمات دارویی نمونه هستند. دی‌پی‌آی‌سی (DPIC) یا مرکز اطلاعات دارویی که به وجود آمده براساس همین ارایه خدمات دارویی است. ما هیچ اجباری نداریم که مرکزی را تأسیس کنیم که روزی ۱۲ ساعت با ۳۰ خط تلفن در دسترس مردم باشد. هزینه‌ای که برای آن صرف می‌شود، هزینه بسیار قابل توجهی است. این‌ها همه در راه ارایه خدمات دارویی است یعنی اگر ما حتی پشت پیش‌خوان نتوانیم آن وظیفه‌ای را که به عهده ما است، انجام بدهیم با راه‌های دیگری که مردم بتوانند اطلاعات را از ما بگیرند وظیفه‌مان را به طور کامل انجام می‌دهیم.

◀ **ظاهراً این داروخانه‌ها از معدود مراکزی در کشور هستند که از مدیریت پایدار برخوردار بوده‌اند. مدیرها به صورت سلسله‌وار ارتباط دوستانه و پیوسته‌ای داشته‌اند و آن‌طور که من اطلاع دارم هنوز هم بین مدیران سابق ارتباط وجود دارد. شما از این مسأله چه تحلیلی دارید و تأثیر این مدیریت را روی کیفیت کار داروخانه چه می‌دانید؟**

یکی از عواملی که ثابت شده در موفقیت مؤسسات خدماتی - مالی نقش دارد، ثبات مدیریتی است. مجموعه داروخانه‌های داروسازی، هم

بتوانند کمک می‌کنند و هر جا بتوانند مشاوره‌های دلسوزانه می‌دهند. این ۳-۴ عنصری که شمردم، در موفقیت سیستم داروخانه‌های دانشکده داروسازی بسیار یاری‌رسان بوده‌اند.

◀ **آقای دکتر آیا سنگ بنای ویژه‌ای گذاشته شده تا این روحیه مدیریتی در مجموعه شکل بگیرد؟**
اولاً سنگ بنایی که گذاشته شده بود توسط آقای دکتر فرسام، واقعاً با دلسوزی و با تعصب به دانش و دانشمند و آموزش، گذاشته است که مثل یک انرژی مثبت در سیستم همیشه جاری بوده است. یکی دیگر از دلایلی که این سیستم توانسته پویایی خودش را حفظ کند وصل بودنش به دانشگاه است. آدم‌هایی که از دانشگاه آمده‌اند در چهارچوبی زندگی می‌کنند، به چهارچوبی اعتقاد دارند و در چهارچوب به خصوصی تشکیلات را می‌بینند. این سالم ماندن سیستم و این پویایی سیستم، همیشه به دست کسانی بوده که با دانشگاه ارتباط داشته‌اند. دانشجویهایی که می‌آمدند، اساتیدی که می‌آمدند این‌جا خدمت می‌کردند. مسایلی که ممکن است در مؤسسات دیگر مطرح شود و باعث از بین رفتن شان بشود، نداریم. چون این‌جا همیشه وصل بوده به دانشگاه، دانشکده و در ۷-۱۰ سال گذشته به گروه آموزشی. گروه‌های آموزشی در دنیا همیشه جزء پایدارترین نهادها هستند.

◀ **آقای دکتر شما آینده را پیش رو دارید، چه برنامه‌های جدیدی برای ارائه خدمات در آینده دارید، بحث‌های آموزشی و یا ارائه دارو به مردم؟**
ما همیشه راجع به این که می‌خواهیم فردا چه

کنیم، فکر و برنامه‌ریزی می‌کنیم. من فکر می‌کنم داروخانه‌ها در ۱۰ سال آینده خدماتی ارائه خواهند کرد که جامعه ازشان بیش از پیش منتفع خواهد شد. اولین کاری که داریم می‌کنیم، آموزش دانشجویها به روش نوین است. همین دانشجویها در سطح جامعه، در شهرهای مختلف و استان‌های مختلف خواهند بود. چیزهایی که این‌جا یاد می‌گیرند ارائه خواهند داد. این صورت کلی خدمات دارویی در کشور را تغییر خواهد داد. الان دانشگاه‌های دیگر هم دارند از ما الگوبرداری می‌کنند، دانشگاه تبریز دانشگاه شهید بهشتی، حتی دانشگاه مازندران و دانشگاه‌های دیگر.

ما الان داریم وارد مرحله‌ای می‌شویم که آموزش به بیمار را صدر کارمان قرار می‌دهیم. کلاس‌های آموزشی برای بیماران ایجاد می‌کنیم تا بیماران وقتی دارویشان را می‌گیرند، قبل از این که مصرف کنند، درست آموزش ببینند که دارو را به چه نحوی استفاده کنند.

دوم این که بیماران بیماری خودشان را بشناسند. وقتی بیماری خودشان را شناختند، وقتی داروی خودشان را شناختند، خودشان می‌توانند نحوه مصرف دارو را هماهنگ با پزشک‌شان، مدیریت کنند. یکی از برنامه‌هایی که داریم ایجاد می‌کنیم مشاوره دارویی در صحن داروخانه‌ها است. در بعضی از داروخانه‌هایمان مقدماتش را فراهم کردیم مثل داروخانه بوعلی. اخیراً داروخانه ۱۳ آبان تغییر دکوراسیون داشته است و یکی از قسمت‌هایی که افتتاح خواهد شد، مشاوره دارویی در صحن داروخانه است. به طور اعم، مشاوره توسط تمام داروسازهای ما انجام می‌گیرد، ولی جای مخصوصی

۳۰ سال گذشته کاری با این اطلاعات انجام ندادیم. ما اطلاعات بسیار زیادی در داروخانه‌ها داریم که این اطلاعات انباشته و پردازش نشده‌اند. ویرایش نشده‌اند تا به صورت مقاله و اطلاعات تخصصی در اختیار حلقه سلامت قرار داده شوند. من فکر می‌کنم اطلاعاتی که ما داریم، اگر ویرایش و پردازش کنیم و به عنوان پس‌خوراند به سیستم سلامت بدهیم، سیستم سلامت در نحوه مصرف دارو تجدید نظر خواهد کرد. این یکی از اتفاقات بزرگی است که من پیش‌بینی می‌کنم در ۳-۴ سال آینده از طریق دانشکده‌های داروسازی انجام خواهد شد. این خدمت بسیار بسیار خوبی خواهد بود به حلقه درمان برای این که بتوانیم سلامت مردم را بهتر تنظیم کنیم.

داروخانه‌های دانشکده داروسازی رسالت بسیار بزرگی از اول به عهده گرفتند و این عرضه داروهای تخصصی و فوق تخصصی بوده است. داروخانه‌های فوق تخصصی کشور را تأمین می‌کند. در نتیجه کسانی که این داروخانه را اداره می‌کنند همیشه نبض نحوه مصرف داروها را رصد می‌کنند و سعی می‌کنند که به وزارتخانه و کسانی که مسئولیت دارند، از نحوه مصرف این داروها گزارش بدهند. بعضی از گزارشات ما هم باعث شده که در نحوه مصرف این داروها تجدید نظر به عمل آید و مصرفشان تعدیل شود.

◀ آقای دکتر با توجه به تجربه حضور شما در عرصه داروسازی کشوری مثل آمریکا، به عنوان یک کشور پیشرفته، وضعیت توزیع دارو در ایران و هویت داروخانه‌های دانشکده داروسازی را

داریم درست می‌کنیم که اگر بیماری سؤال خاصی داشته باشد، یا وقت خاصی را بطلبد بتواند در آرامش کامل با فضای مناسب، در یک فضای خصوصی سؤال‌های شخصی‌اش را مطرح کند.

داروسازها را داریم وارد حیطه‌هایی می‌کنیم که قبلاً وارد نشده بودند و متأسفانه، به افراد ناکارآمد یا غیرمتخصص واگذار شده بود. مثل مقوله تجهیزات پزشکی. تجهیزات پزشکی مصرفی و تخصصی را داروسازهای ما در داروخانه‌ها هیچ وقت وارد نکرده‌اند. بعد از این که داروخانه‌های بیمارستانی را شروع کردیم، داروسازهای بیمارستانی ما در این حیطه‌ها دوره‌های خوبی می‌بینند و همین افراد باعث خواهند شد که در آینده خدمات تخصصی خوبی داده شود و بتوانیم تمام مشکلات ایجاد شده به واسطه مصرف تجهیزات پزشکی غیراستاندارد و وارد شده از مجاری‌ای که به اصطلاح قاچاق محسوب می‌شود، حل کنیم.

کارگاه‌های بسیار تخصصی در یادگیری محصولات آرایشی برای داروسازها راه‌اندازی می‌کنیم. محصولات آرایشی حالا یا خوشبختانه یا متأسفانه، در کشور ما خیلی مصرف می‌شود. داروسازها در این حیطه وارد نشده بودند. علم خوبی نداشتند. در این رابطه داریم کارگاه‌هایی راه‌اندازی می‌کنیم که در آینده نزدیک داروسازها بتوانند مشاوره‌های خوبی به مردم بدهند، چه از نظر انتخاب محصول و چه مصرف منطقی این محصولات.

در رابطه با پژوهش، مرکز تحقیقات مصرف منطقی داروها بسیار فعال خواهد بود. ما انباری داریم از اطلاعاتی که می‌آید و انباشته می‌شود. در

چه طور ارزیابی می کنید؟

من فکر نمی کنم هیچ داروخانه ای مشابه این داروخانه در دنیا وجود داشته باشد. یعنی یک سری از داروهای که ما توزیع می کنیم، به خصوص در داروخانه فوق تخصصی، اصلاً جایش در این داروخانه نیست. این ها باید در بیمارستان باشد. در دسترس بیمارانی که در بیمارستان به این ها نیاز دارند. منتهی به لحاظ شرایط خاصی که سازمان های بیمه گر برای ما به وجود آورده اند (منظور حلقه درمان). به خاطر شرایط خاص اقتصادی که بیمارستان های ما دچارش شدند، سیستم توزیع مجبور شده که این داروها را در داروخانه های سطح شهر در دسترس مردم قرار بدهد، در صورتی که این ها داروهای بسیار خطرناک هستند و داروهای بسیار گران قیمت می باشند. بعضی وقت ها پزشک دارویی می نویسد. بیمار تهیه می کند. بعد از این که تهیه کرد پزشک در نظر تجویزی خودش تجدیدنظر می کند. ما دیگر هیچ کاری برای بیمار نمی توانیم بکنیم به خصوص وقتی داروها یخچالی هستند و بیمار می ماند با این داروها در دستش. در صورتی که اگر این داروها در بیمارستان باشد، تا لحظه مصرف بیمار هیچ مسؤولیتی در قبال پرداخت، و در نحوه نگهداریش هم ندارد. بیمار نحوه نگهداریش را خوب نمی داند. نحوه حمل و نقلش را خوب نمی داند. این مشکلات زیادی برای جامعه به وجود می آورد و من واقعاً آرزو دارم روزی را ببینم که این داروها در بیمارستان ها موجود باشند و داروخانه های شهری حداقل داروهای ممکن را در سطح شهر توزیع کنند. ولی این شکل داروخانه که ما داریم را من هیچ جای دنیا، نه در آمریکا، نه در اروپا، ندیدم.

← اگر مطلب خاصی هست بفرمایید؟

من در پایان فقط می خواهم از تمام دوستانی که در طی سالیان گذشته، طی ۱۵ سال گذشته که در داروخانه ها با هم همکار بودیم، از تکنسین ها از خدمه، از دکترهای داروساز و مدیرانی که با هم همکار بودیم تشکر کنم. چند نفر از مدیران که ما همیشه با همدیگر سعی کردیم سیستم را اداره کنیم و کمک های زیادی به من کردند. برخی از دوستان را باید نام ببرم که شاید باعث شود دوستان دیگر که هم اکنون نامشان را در ذهن ندارم، دلگیر شوند، ولی به هر صورت نام می برم. برادر عزیزم آقای دکتر خویی، برادر خیلی عزیزترم آقای دکتر جوادی، خواهر گرامی خانم دکتر حاج بابایی و دیگر دوستانی که همه خیلی کمک کردند. بالاخره در یک سیر طولانی، دوستانی بودند که بیشتر ما به ایشان زحمت دادیم. آقای دکتر یزدی که همیشه در سختی ها، در شادی ها، در مشکلاتی که ممکن بود هر سیستمی را زمین بزند، این دوستان کمک کردند و این سیستم را جلو بردیم و واقعاً اگر در درجه اول کمک خداوند و در درجه دوم کمک و همفکری این دوستان و کارکنان مجموعه نبود اصلاً نمی شد در این نقطه باشیم. سال ۷۸ تقریباً تمام دستگاه های نظارتی کمر به این بسته بودند که داروخانه ها را، به دلایل مختلفی، تعطیل کنند. کمک و همت این دوستان بود که باعث شد خیلی از مسایل را پشت سر گذاریم. آقای دکتر سیامک نژاد، آقای دکتر نقدی، همه این افراد هر کدام شان در جای خودش، به وقت خودش کمک زیادی کردند. شاید بهتر بود شروع نکنم به اسم بردن ولی همه افراد چه آن هایی که اسم بردم چه

بیان‌دازیم که در ۱۰ سال آینده در دنیا تک باشد. من اصلاً با منطقه هم کار ندارم. شما راجع به مسایل آینده پرسیدید من یک مقدارش را گفتم ولی یک‌سری خدمات دیگر هم هست که با گفتن تمام نمی‌شود. ما باید نشان دهیم که می‌توانیم انجامش دهیم و ما یعنی سیستم داروخانه دانشکده داروسازی تواناییش را داریم. چند عامل هست که در موفقیت کمک می‌کنند و ما همه را داریم. نیروی انسانی ماهر، پولی که لازم است برای این هدف مصرف بشود و حمایت‌های لازم اجتماعی و سیاسی را داریم و اگر در ۱۰ سال آینده ما نرسیم به جایی که واقعاً به عنوان ۷ داروخانه مطرح در دنیا از ما یاد کنند، کوتاهی از ما بوده و حتی من اگر خودم هم باشم، این را خواهم پذیرفت که کوتاهی از ما بوده است. نیروهای جوان خیلی خوبی داریم، دارند وارد سیستم می‌شوند. از مدیران گرفته تا سطح نسخه‌پیچ‌ها و داروسازهای ما و حتی خدمه ما. من فکر می‌کنم تمام کسانی که در داروخانه‌های دانشکده داروسازی کار می‌کنند باید احساس غرور کنند از این که در این مجموعه کار می‌کنند و به مردم خدمت می‌کنند. دعا کنید که انشاءالله همه ما در ارایه خدمت به مردم موفق باشیم.

آن‌هایی که اسم نبردم، کمک کردند و امیدوارم که همیشه این مجموعه بتواند رسالتی را که داشته و انجام می‌داده، استمرار دهد.

وزارت بهداشت به نظر من باید همیشه این را در نظر داشته باشد که این داروخانه‌ها عصای دستش هستند. در تمام مواردی که وزارت بهداشت فکرش را بکند این داروخانه‌ها دوست و یاورش بوده و هستند. نامهربانی‌هایی بعضی وقت‌ها از طریق وزارت بهداشت به این داروخانه‌ها می‌شود. بعضی وقت‌ها احساس می‌کنیم ما را در مقابل خودشان می‌دانند، ما همیشه خودمان را در کنارشان دیده‌ایم و این داروخانه‌ها زمانی که مشکلات زیادی در مملکت وجود داشته، وزارت‌خانه و مردم را کمک کرده‌اند.

از مردم واقعاً متشکر هستیم به خاطر اعتمادی که به ما می‌کنند چرا که خیلی از داروهایی که از طریق داروخانه‌های ما تهیه می‌کنند، می‌توانند از داروخانه‌های دیگر هم تهیه کنند ولی به خاطر اعتمادی که به سیستم ما دارند وارد داروخانه‌های ما می‌شوند، منت می‌گذارند و اگر یک زمانی هم ما نامهربانی می‌کنیم، مردم بر ما ببخشند. آرزوی من این است که ما بتوانیم سیستمی راه

